

ئاگادار بە لە ساختە و قۆلبرين لەكاتى پەتاي كۆرۇنا كۆفید - 19

تاوانكارەكان پەتاي كۆفید - 19 بەكار دەهينن بۇ قۆلبرينى خەلقى - مەبە بە قوربانى.

پەتاي كۆفید-19، نەخۆشپىيەكە بەهۆى قايرۆسى كۆرۇناى نوپۇە كەوتوتەوه، ئىستا بە فەرمى بوو بە پەتايەك كە هەموو جىهانى گرتتەوه.

تاوانكاران لە هەموو جىهاندا ئەم قەيرانە بەكار دەهينن بۇ ساختەكردن لە خەلك، ئەوانە بەئامانج دەگرن كە بىدەسەلات و بەستەزمانن چونكە دەيانەويت بەهۆى ئەم پەتايەوه پارەيان دەستكەويت. دەزگای ئەكشن فرۆد - Action Fraud كە دەزگايەكى نىشتەمانىيە بۇ خزمەتگوزارى راپۆرتدان لەسەر ساختەكارى لە شانشىنى يەكگرتوو، باس لەوه دەكات كە ساختەكارى پەيوەندار بە قايرۆسى كۆرۇنا لە مانگى ئادارى 2020 دا بە ريزەى 400% زيادى كردوه.

پۆلىس و دەزگاكاني ديكەى حكومت پىكەوه كار دەكەن بۇ بلاوكردنەوهى زانىارى لەبارەى ئەم ساختەكارىيانەوه وە دۇنيا دەكەن بۇ ئەوهى خەلك هۆشيار بن لەدژى ساختەكارى.

فەرمانگەى داواكارى گشتى ئەم نامۆزگار بىيانەى لای خوار موه هاوبەش دەكات:

بوەستە: ئەگەر ماومەيك بوەستىت و بىر بكەيتەوه پيش ئەوهى زانىارى بەدەيت لەبارەى پارەكانتەوه يان هەر زانىارىيەكەوه رەنگە بەم كردهيت خۆت بپاريزىت.

تەحەدا بكە: ئاخۆ لەوانەى ساختەبىت؟ ئەوه ئاسايە كە هەر داواكارىيەك رەت بكەيتەوه و رەفز بكەيت وەيان فەرامۆش بكەيت. تەنها تاوانكارەكان هەول دەدەن پەلەت لى بكەن وەيان توشى توفانت بكەن.

بپاريزە: ئەگەر هەستت كرد كە توشى قۆلبرين بوويت وەيان ساختە لىكاراوه يەكسەر پەيوەندى بكە بە بانكەكەتەوه و هەر وهه راپۆرت بەهه Action Fraud .

ئېمە بەسەر راپۆتى جياوازدا چوويناوه لە بارەى ساختەكارىيەوه و لىستىكمان دروستكردوه بۇ تۆ بۇ ئەوهى بەئاگا بىت لەبار ميانەوه.

* تەكايە سەرنج بەدە كە ئەم لىستە هەموو ساختەكارىيەكان ناگرتتەوه، وە تاوانكاران دەتوانن رىگەى ديكە بەدۆز نەوه بۇ بەئامانجگرتنى كەسەكان لەبەر ئەوه هەميشە هوشيار بە.

- **پشكىنى قايرۆس:** نامرازى پشكىنى قايرۆس لە شانشىنى يەكگرتوو تەنها لەلايەن فەرمانگەى تەندرووستى نىشتەمانى NHS دەدرىت.
- **فاكسىن/چارەسەر:** لە ئىستادا هېچ چارەسەرنىك نيه بۇ نەخۆشپى كۆرۇنا Covid-19.
- **بەرەمى كۆپىكاراوه:** ژمارەيكى زۆر لە مەوادى ساختە و گرانبهها هەن بۇ پاراستنى خۆت لە قايرۆسى كۆرۇنا. وەكو جىلى دژە بەكتىريا، دەمامك .. هتد.
- **كرين/دەليقەرى دەرمان:** تاوانكاران كەسانى بەستەزمان بەئامانج دەگرن لە بەردەم مآلكەكانياندا و پيشنارىيان بۇ ئەكەن كە بچن بازاريان بۇ بكەن وەيان دەرمانيان بۇ بەهينن.
- **خزمەتگوزارى ياكردنەوه:** ئەوان پيشنارى ياكردنەوه دەكەن كە گوايه بۇ رىگرتن لە بلاوبوونەوهى قايرۆسەكه.
- **ئىمىلى تەلە/يان كورتەنامە:** ئاگادار بە لەو نامانەى كە داوات لىدەكەن هاوپىچى گوماناوى بكەيتەوه كە وادەكات ساختەكارەكان دەستيان بگات بە زانىارىيە كەسى تۆ.

ئەم ئىمىلانەى لای خوار موه لەلايەن دەزگاي Action Fraud دەستنیشان كراون:

1. ساختەكارەكان وا خويان نيشان دەدەن كە گروپىكى لىكۆلنەوهن و بە دەنگ و بەشيواز خويان وا دەنوينن كە لە سەنتەرى كۆنترۆلى نەخۆشپىەكان و باريزگارين (CDC) Centre for Disease Control and Prevention وە

- سەر بە ریکخراوی تەندرووستیی جیهانی (WHO) World Health Organisation . ئەوان وادەئین کە گواپە لیستیکێ بەرکەوتە ی چالاک لە ناوچەکەدا بەدەن بە قوربانیکە.
2. ساختەکاران نووسراو دادەنن لەبارە ی بۆبۆونەوی فابریکەسەکە لەگەڵ بەستەرنیک (لینک) بۆ مآلپەری کۆمپانیایەکی ساختە کە تێیدا هانی کەسی قوربانی دەدرن کە بەشدار ببیت لە رۆژنامەیکە رۆژانە بۆ نوێکردنەوی زیاتر.
 3. ساختەکاران سیستەمی وەبەرھێنان و ئامۆژگاری بازرگانی دەنن و هانی خەلک دەدەن کە سوودمەند بین لە ھەبوونی قەیرانی فابریکە کۆرۆنا.
 4. ساختەکاران وای نیشان دەدەن کە سەر بە فەرمانگە ی باج و گومرگی نیشتمانی HMRC بن وە پیشنیار دەکەن کە گواپە پارە ی باج دەگیرنەو وە ناراستە ی کەسەکە دەکەن بۆ وێبسایتی ساختە بۆ ئەو ی ووردەکاری و زانیاری شەخسی و دارایی بەدەست بەین.
- ئەگەر خۆت یان کەسێک کە دەناسیت بەئامانج گیرایت لەلایەن ساختەکاریکەو ، ئەوا دەبی ئاگاداری دەزگای فرۆد ئەکشن Action Fraud بکەیتەو بە ئۆنلاین لە www.actionfraud.police.uk/ وەیان بە تەلەفونکردن بۆ 0300 123 2040.

بۆ ئامۆژگاری و زانیاری لەبارە ی ئەو ی کە چۆن بزانی ت شتێک رەنگە ساختە ببیت، سەردان بکە بۆ مآلپەری: www.citizensadvice.org.uk/consumer/scams/check-if-something-might-be-a-scam/.

* وەرگیرانی ئەم نووسراو بە خۆبەخشی ئەنجامدراو لەلایەن تیمی نایابی وەرگیرە سەر بەخۆکانمان *

کوردی سۆرانی: جەمال عوسمان